

Додаток Е

Е.1

Орієнтовний тематичний план курсу

№	Т Е М И	Кількість годин			
		лекцій	семинар	заняттєв. д.	всього
1	Вступ	1		1	2
2	Виникнення виховання у первісному суспільстві	1		1	2
3	Виховання та навчання в давніх цивілізаціях Сходу			2	2
4	Виховання та освіта в античному світі	2		4	6
5	Просвіта та педагогічна думка у Візантії			2	2
6	Виховання, школа і педагогічна думка в Західній Європі в середні віки та епоху Відродження	4	2	2	8
7	Виховання, школа і педагогічна думка народів Сходу в добу середньовіччя			2	2
8	Педагогічні ідеї та освіта східних слов'ян	2	1		3
9	Виховання, навчання і педагогічна думка в Київській Україні - Русі та у період розвитку феодалізму (до XVII ст.)	2	1	2	5
10	Школа та педагогіка в країнах Західної Європи та Північній Америці (XVII – XVIII ст.)	6	4	4	14
11	Школа та педагогічна думка України та Росії XVIII століття	2		4	6
12	Школа та педагогічна думка країн Західної Європи та США (до 90 років XIX ст.)	6	2	2	10
13	Стан школи, освіти та педагогічної думки України у складі Російської держави (до 90 років XIX ст.)	4	2	6	12
14	Зарубіжна школа та педагогіка кінця XIX початку XX ст.			4	4
15	Шкільна практика і педагогічна думка кінця XIX початку XX ст.	2		6	8
16	Школа і освіта за часів радянського будівництва	2	4	2	8
17	Школа та педагогіка Західної Європи та США (1918-1939 р.р.)			2	2
18	Радянська школа і педагогіка у післявоєнний період	1		4	5
19	Зарубіжна сучасна школа та педагогіка		2	2	4
20	Побудова національної школи та педагогічної науки незалежної суверенної України	1		2	3
Разом		36	18	54	108

Е.2

Робоча програма**Вступ**

Предмет і завдання історії педагогіки як науки і навчальної дисципліни. Виховання в історії педагогічних джерел (Ш. Летурно, П. Монро, К. Шмидт, П. Каптерев, П. Соколов та інші). Історія педагогіки та сучасність. Прогностична функція історико-педагогічної науки її методологічні основи, джерела та методи. Проблема періодизації історії школи та педагогіки.

*Розділ 1 Виховання у первісному суспільстві***Тема: 1. Виникнення виховання у первісному суспільстві**

Походження виховання, його становлення як цілеспрямованого процесу. Зародження прийомів та організаційних форм виховання. Виникнення нерівності в умовах розпаду первісного суспільства.

*Розділ 2 Школа та виховання в давньому світі та античній епосі***Тема: 1. Виховання та навчання в давніх цивілізаціях Сходу**

Загальне та особливе у вихованні в давніх цивілізаціях близького та далекого Сходу (Єгипет, Індія, Китай).

Тема: 2. Виховання та освіта в античному світі

Виховання дітей в архаїчній Греції IX – VIII століття до нашої ери (Гомер “Іліада”, “Одіссея”). Спартанська та афінська системи виховання. Зародження елементів педагогічних теорій в Давній Греції (Геракліт, Демокрит, Сократ, Платон, Аристотель). Просвіта в епоху еллінізму III – I століття до нашої ери (Північне Причорномор’є). Виховання та освіта в Давньому Римі. Методичні положення Квінтіліана. Зародження християнської традиції виховання. Августин Аврелій – Блаженний, Флавій Кассіодор.

*Розділ 3 Виховання та школа в епоху Середньовіччя та Відродження***Тема: 1. Просвіта та педагогічна думка у Візантії**

Основні етапи розвитку культури та просвіти у Візантії (Іоанн Златоуст, Василь Кесарійський, Григорій Богослов). Виховання та освіта у Візантії.

Педагогічна думка Візантії.

Тема: 2. Виховання, школа і педагогічна думка в Західній Європі в середні віки та епоху Відродження

Розвиток церковної культури. Рицарська система виховання. Шкільний устрій в епоху середньовіччя (Алкуїн, Фома Аквінський). Педагогічна думка епохи Відродження (Вікторіно де Фельтре, Т. Мор, Т. Кампанелла, М.Монтень). Університетська освіта в Західній Європі. Ієзуїтська система виховання (Ігнатій Лойол).

Тема: 3. Виховання, школа і педагогічна думка народів Сходу в епоху середньовіччя

Практика та освіта в країнах близького та середнього Сходу. Виникнення релігії – ісламу. Формування мусульманської теології. Коран як засіб адміністративного керівництва. Шкільні системи країн близького та середнього Сходу (Авіценна, династія Тан, Фарабі).

Тема: 4. Педагогічні ідеї та освіта східних слов'ян

Предки східних слов'ян, їхні заняття, суспільний лад, побут, погляди на виховання і навчання (У – ІХ століття). Характер та засоби виховання. Світоглядність та вірування слов'ян. Традиції. Відомості про письмо до слов'янського алфавіту Кирила і Мефодія.

Тема: 5. Виховання, навчання і педагогічна думка в Київській Україні Русі та у період розвитку феодалізму (до ХУІІ століття)

Вплив християнства на розвиток педагогічної думки. Педагогічна думка у пам'ятках писемності Київської Русі (“Руська правда”, “Джерела знань”, “Повість врем'яних літ”). Шкільна освіта ХІ-ХІІІ століття. Школи Ярослава Мудрого, навчальні книги. Школа і бібліотека Києво-Печерського монастиря, Софійського собору. Основні пам'ятники українського письма України-Русі (“Слово о полку Ігореві”, “Повчання Володимира Мономаха дітям”). Просвіта на Україні в ХІІІ - ХУІІ столітті. Школа і педагогічна думка в період татаро-монгольського поневолення. Епоха українського національного Відродження. Заснування Острозької школи (1576 р.) та Києво-Могилянської колегії (1632

р.), як шкіл підвищеного типу. Статути, підручники та навчальні посібники, як педагогічні пам'ятки ХУІ – ХУІІ століття. Впровадження педагогічних ідей епохи Відродження і Реформації у діяльності братських шкіл. Напрями розвитку вітчизняної педагогічної думки ХУІІ століття. Соціальні та педагогічні погляди Іова Борецького, Григорія Смотрицького, С. Зізанія, Є.Славінецького, С. Полоцького. Вплив діячів освіти України на розвиток школи і педагогічної думки в Російській державі.

Розділ 4 Школа та педагогіка Нового часу (XVII – XX ст.)

Тема: 1. Школа та педагогіка в країнах Західної Європи та Північній Америці (ХУІІ – ХУІІІ століття)

1.1 Стан шкільної справи на початку Нового часу. Педагогічні погляди В.Ратке.

1.2 Життя та педагогічна діяльність Я.А.Коменського. Мета та завдання виховання. Принцип природовідповідності. Вікова періодизація. Дидактичні принципи (“Велика дидактика”, 1632р). Підручники Я.А.Коменського. Моральне виховання. Методика дошкільного виховання. Організація процесу навчання. Вимоги до вчителя. Значення Я.А.Коменського для наступного розвитку педагогіки та школи.

1.3. Школа та педагогіка в країнах Західної Європи (ХУІІ –ХУІІІ століття). Шкільна освіта Англії. Емпірико–сенсуалістична концепція виховання та освіти Д. Локка. (Думки про виховання).

1.4. Педагогічна думка Франції ХУІІІ століття (К.Гельвецій, Д.Дідро). Соціально-педагогічні погляди Ж.Ж. Руссо. Педагогічний трактат “Еміль, або про виховання”. Проекти реформ народної освіти в епоху французької буржуазної революції.

1.5.Школа та просвітницько-педагогічна думка у Північно-американських Штатах в епоху Європейської Просвіти (Бенджамін Франклін, Томас Джефферсен).

Тема: 2. Школа та педагогічна думка України та Росії ХУІІІ століття

2.1 Петровські реформи. Зростання ролі Києво-Могилянської Академії у

культурно-освітньому житті Європи. Національний характер освіти. Історична роль Київської академії, як науково-освітнього і культурного центру слов'янського світу. Слов'яно-греко-латинська академія. Педагогічна діяльність В. Татищева, Л. Магницького, В. Бецького, М. Ломоносова, Ф.Янковича. Система народної освіти. Статут головних та малих народних училищ (1786р.).

2.2. Освіта та педагогічна думка України в період розпаду феодалізму та зародження капіталістичних відносин (II половина ХУІІ- ХУІІІ століття). Педагогічна діяльність і погляди українських просвітителів Ф. Прокоповича, Г. Сковороди, Ф. Козельського. Ф. Прокопович про своєчасне систематичне і доступне навчання. Подвижницьке життя педагога і філософа Г. Сковороди. Розвиток ним ідей виховання спорідненого з природою та народності виховання. Дидактика Г. Сковороди.

Тема: 3. Школа та педагогічна думка країн Західної Європи та США (до 90 років ХІХ століття)

3.1. Розвиток шкільної справи в країнах Західної Європи. Боротьба церкви та держави за керівництво школою (І.Кант, Г.Гегель, І. Фіхте).

3.2. Педагогічні ідеї та діяльність І. Песталоцці. Життя та педагогічна діяльність. Мета та завдання виховання. Теорія елементарної освіти. Думки І.Песталоцці про зміст та методи морального виховання. Вплив демократичних ідей на розвиток педагогічної теорії та шкільної практики.

3.3. Песталоцціанство в Германії (Ф.В.А. Дістервег). Сутність виховання, його мета та принципи. Дидактика Дістервега. Вимоги до вчителя та його підготовки.

3.4. Філософсько - психологічна концепція Ф. Гербарта. Етичні ідеї: внутрішньої свободи, досконалості, права, справедливості. Можливі та необхідні групи перспектив виховання. Ступені навчання.

3.5. Утилітарно-позитивістська теорія Г. Спенсера. Питання виховання в європейських соціальних вченнях (К.Сен-Симон, Ш.Фур'є, Р.Оуен). Педагогічні дослідження та погляди Роберта Оуена. Реформації Р.Оуена. Виступи проти релігії.

3.6. Школа та педагогічна думка США XIX ст. (В. Маклюр, І. Неф, Б.Вашингтон).

Тема: 4. Стан школи, освіти та педагогічної думки України у складі Російської держави (до 90 років XIX століття)

4.1. Системи початкової, середньої освіти. Статут навчальних закладів підвладних університетам (1804р.). Просвітня діяльність декабристів. Статут гімназії та училищ (1828р.). Розвиток демократичних педагогічних ідей українськими просвітителями I половини XIX ст. (І.П. Котляревський, І.Ф.Тимківський). Педагогічна діяльність О.В. Духновича. Освітній ідеал Т.Г.Шевченка. Шевченко про народну школу та відродження. Розвиток ним педагогічних ідей на засадах народності, демократизму та гуманізму.

4.2. Громадсько –педагогічний рух і шкільні реформи 60 –тих років в Росії. Поширення в Україні ідей російської революційно - демократичної педагогіки. Ідея загальнолюдського виховання, загальної і професійної освіти М.І.Пирогова. Діяльність М.І. Пирогова на посаді опікуна Одеського, Київського навчальних округів. Погляди Л.М. Толстого на роль народної школи та їх українських просвітителів.

4.3. Педагогічна теорія К.Д. Ушинського. Педагогіка як наука і мистецтво про виховання. Ідея народності виховання. Дидактика Ушинського. Праця у житті людини, її виховне і освітнє значення. Навчальні книги учителя. Вплив педагогічних ідей Ушинського на розвиток педагогіки і школи України. Діяльність М.О. Корфа.

4.4. Шкільні реформи 60-70 років “Положення про початкові народні училища” (1864р.) та розвиток початкової школи у 70-80 роках. Русифікаторська політика царизму у галузі освіти. Заборона видавати українською мовою навчальні посібники (Валуєвський указ 1863 р.), заборона навчання у початкових школах українською мовою (1864 р.), повна заборона української мови у школах і суспільному житті (1876 р.) та ін.

Тема: 5. Зарубіжна школа та педагогіка кінця XIX початку XX століття

Пошуки нововведення в шкільній справі. Основні представники реформаторської педагогіки (позитивізм, педоцентризм) М.Монтессорі, Е.Кей; (прагматизм) Д.Д'юї; (експериментальна педагогіка) В.А.Лай, Е. Мейман, Е. Торндайк; (педологія) С. Холл, А. Біне; (метод проектів) У. Кілпатрік; (рух трудової школи) Г.Кершенштейнер; (нових шкіл) Демолен, Декролі; (психоаналіз) Фрейд, Адлер, Фромм.

Тема: 6. Шкільна практика і педагогічна думка кінця XIX початку XX століття

Стан початкової і середньої школи України та Росії. Піднесення громадського педагогічного руху на початку XX століття. Утворення вчительських спілок, з'їзди вчителів Херсонщини. Недільні школи. Харківська приватна недільна школа Х.Д. Алчевської. Проблеми української національної школи і мов навчання у творчості просвітителів І.Франка, Л.Українки, М.Коцюбинського. Педагогічні ідеї М. Грушевського, М.Драгоманова, Б.Грінченка та інших діячів освіти. Шкільні справи у часи пролетарських революцій (С.Шацький, Н.Крупська, П.Блонський, К.Вентцель, А. Луначарський). Наукова педагогічна діяльність С.Васильченка та Т.Лубенця. Становище освіти в Українській народній республіці. М. Грушевський, В. Винниченко про народну освіту, національну самостійність, самосвідомість українського народу. Педагогічні ідеї І.Огієнка, С.Русової.

Тема: 7. Школа і освіта за часів радянського будівництва

7.1. Революційні перетворення у галузі освіти “Положення про єдину трудову школу”. Розвиток педагогічних ідей після закінчення громадянської війни. Ліквідація неписьменності. Перебудова системи народної освіти і школи. Проблеми змісту та методів навчально-виховної роботи в школі 20-х років. Комплексний метод навчання. Руйнівний вплив сталінізму на педагогіку і школу в 30-ті роки. Діяльність і провідні педагогічні ідеї визначних учених і просвітніх діячів 30-х років XX ст. (П.Блонський, Л.Виготський, С.Чавдаров, В.Ващенко, В.Масальський).

7.2. Життя та педагогічна діяльність А.С Макаренка. Основні питання

організації колективу. Система трудового виховання. Сімейна педагогіка.

7.3. Педагогічна наука і школа в роки Великої Вітчизняної війни (1941-45 рр.). Патріотичне та інтернаціональне виховання. Зміни в навчальних планах загальноосвітніх шкіл. Політизація та ідеологізація школи. Діяльність заочних шкіл та виховної роботи.

Тема: 8. Школа та педагогіка Західної Європи та США (1918-39р.р.)

Шкільні реформи. Централізація керівництва школами. Розробка моделі нової людини, змісту, організації та методів її формування. Метод проектів (У.Кілпатрік). Система індивідуалізованого навчання “Дальтон- план” (Х.Паркхерст). Вальдорфська педагогіка (Р.Штейнер). Ієнський - план (Петерсен).

Розділ 5 Школа та педагогіка Новітнього часу (з 1945 р.)

Тема: 9. Радянська школа і педагогіка у післявоєнний період

9.1. Реформи та пошуки оптимального змісту освіти у післявоєнний період. Закон “Про зміцнення зв’язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в СРСР” (1958р.). Курс на загальну середню освіту (1966р.). Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про народну освіту (1973 р.). Реформа загальноосвітньої і професійної школи як намір вивести освіту СРСР із глибокої кризи.

9.2. Педагогічна діяльність та життя В.О.Сухомлинського. Джерела літературної та педагогічної спадщини Сухомлинського. Виховне значення слова в творчості Сухомлинського. Формування колективізму в школярів. Трудове та моральне виховання. Ідеї всебічного розвитку особистості та їх історичне значення.

Тема: 10. Зарубіжна сучасна школа та педагогіка

Головні напрями розвитку сучасної педагогічної думки. Дидактичні концепції західної педагогіки (традиційна парадигма – Ж.Мажо, раціоналістична модель - Скиннер, феноменологічний напрям - Маслоу). Соціологізаторство (Бурд’є) та психологізм у вихованні (Роджерс). Пріоритети та проблеми виховання і освіти. Практика шкільного навчання та виховання.

Реформування навчання. Особливості початкової ланки освіти. Комп'ютерні технології навчання. Відкриті системи навчання.

Тема: 11. Побудова національної школи та педагогічної науки незалежної суверенної України

Декларація про державний суверенітет України, акт проголошення незалежності України, закони про освіту, про мови на Україні та інші документи – методологічна основа побудови загальноосвітньої середньої національної та вищої (після середньої) школи незалежної держави.

Регіональні і загальнодержавна концепція національної школи. Стандарти освіти. Повернення до джерел народної педагогіки.

Закон України “Про освіту”. Національна демократична школа - центр трудового, соціального, економічного і культурного відродження та розвитку суспільства, держави. Перспективи і напрями розвитку освіти, вимоги до її змісту, рівня і обсягу.

Побудова нетрадиційних національних навчальних закладів; пошуки нетрадиційних форм навчально-виховної діяльності в них. Розробка нових педагогічних теорій і методик.